114798 - Haram Mal Kazancının Hükümleri, Çocukların Bundan Yararlanması ve Bu Malın Miras Bırakılmasının Hükmü

Soru

Babam bir sigorta şirketinde çalışıyordu ancak şirkette çalışırken sigorta şirketlerinde çalışmanın haram olduğunu bilmiyordu ama elli yaşına geldiğinde bu şirketlerde çalışmanın haram olduğunu öğrendi, şu an yaşı altmış yedi olduğu halde çalışmaya devam ediyor. Babam şirketinden kazandığı parayı faize yatırdı, sonra alıp bir müteahhitlik projesine yatırdı. Buna binaen elde edilen bu para helal mi, haram mı, yoksa karışık mı? Ben, kardeşlerim ve annem olmak üzere bizim bu tür paralardan faydalanmamız caiz midir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Yaygın ticari sigorta sözleşmelerinin haram ve şeriata aykırı olduğu hususunda şüphe yoktur. Nitekim bu işlemler, aldanma ve kumar sözleşmeleri olup bazı türleri insanlardan kişi iradesi dışında ve zorla alınmaktadır. Bu sözleşmeler çeşitli kötülükleri bir araya getirdiği için alimlerin bunların yasaklanması konusunda ittifak etmeleri şaşılacak bir şey değildir. Bu konuda var olan ihtilafa itibar edilmez.

İkincisi:

Babanın işi ve sigorta şirketinden elde ettiği gelire gelince: Yetmiş yaşına yaklaştığı için ona öncelikle yüce Allah'tan korkmasını hatırlatıyoruz! Haram olduğunu bildiği halde işe devam etmesi caiz değildir. Rabbinden ne zaman korkacak ve Onu öfkelendirecek davranışlardan ne zaman vazgeçecektir!? Bir seneye kadar yaşayacağına dair garantisi var mıdır? Bu yaşa gelmiş bir insan, yüce Allah'a isyan eder durumdayken hayatının sonlanmasından nasıl memnun kalabilir? Böyle bir

kimsenin yapacağı şey mahalle mescidinde namaz kılmak, Kur'an okumak, insanlara hayırlara davet etmek, Mescid-i Haram'a gitmek, umre yapmaktır. Böyle yaşlı bir kimsenin yeri, kumar şirketleri olmamalı; endişesi, nasıl bir müşteriyi kazanacağı veya diğer müşteriyi nasıl koruyacağı olmamalıdır. Yüce Allah'tan hidayet bulmasını temenni eder ve geri kalan ömrünü en hayırlı şekilde geçirmesini dileriz.

O haram işten kazanılan paraya gelince işinin haram olduğunu bilmeden önce ne varsa, o döneme ait maaş ve primler kendisine helaldir. Ancak haram olduğunu öğrendikten sonra elde ettiği maaşlar, kazançlar ise haramdır.

Daimî Fetva Komitesi alimleri, bazı cevaplarında şöyle demişlerdir:

Bu konudaki hükmü bilmeden bankada çalıştığınız süre için Allah'ın sizin günahınız bağışlamasını umarız. O dönemde bankada çalışmaktan dolayı aldığınız ve biriktirdiğiniz paralar için size bir günah yoktur.

(Şeyh Abdul Aziz bin Baz, Şeyh Abdul Razzaq Afifi, Şeyh Abdullah bin Ghadian, Şeyh Abdullah bin Qaud) "Daimî Fetva Komitesi" (15/46).

Bu fetva, hükmü bilinmediği her türlü haram kazanç için veya caiz olduğuna dair güvendiği kişiden fetva alanlar için geçerlidir. Ancak geçmiş kazancın babanıza helal olması için babanızın işin hükmünü öğrendikten sonra hemen işi bırakması gerekirdi. Yüce Allah şöyle buyurdu: "Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüte uyarak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur." (Bakara 275)

Şeyh el Useymin r.h şöyle dedi:

Bu ayetten istifade edilen hususlardan biri de şudur: Kişinin faizin haram olduğunu bilmeden önce elde ettiği kazanç, tövbe etmesi ve bu haram kazancı bırakması şartıyla kendisine helaldir.

Daimî Fetva Komitesi (**106610**) numaralı cevapta aynı görüşü bildirmiştir.

Kişinin bir kazancın haram olduğunu öğrendikten sonra, buna devam etmesi caiz değildir.

Üçüncüsü:

Haram işlerle haram kazanan kimsenin riayet/sorumluluk altında bulunan eşi ve çocuklarına gelince kendilerine yapılan harcamalardan dolayı onlara bir sorumluluk/günah yoktur, aksine haramlığı ve günahı kazanana aittir. Bu bağlamda Nebi s.a.v'in haram yollardan para kazanmalarına rağmen Yahudilerin davetini kabul etmesi ve onların yemeklerini yemesinin sebebini anlamış oluyoruz.

Şeyh Muhammed bin Salih el-Useymin r.h'a soruldu:

Babam -Allah affetsin- faizli bir bankada çalışıyor. Onun parasından almamızın, onun parasından yiyip içmemizin hükmü nedir? Ancak bir başka gelirimiz de çalışan ablamdan geliyor. Kalabalık bir aile olmamıza rağmen babamın nafakasını bırakıp ablamdan mı almalıyız? Yoksa nafakamızı babamdan mı almamız gerekir?

Cevap:

"Ben diyorum ki: Nafakanızı babanızdan alın. Zira söz konusu para size helaldir. Ancak kazanan için haram ve yüktür. Günahını babanız çekse bile siz nafakanızı hakkıyla alıyorsunuz. İşte Muhammed s.a.v; Yahudilerden hediye kabul etmiş, onların yemeklerini yemiş ve onlarla alışveriş yapmıştır. Oysa Yahudiler faizcilikle ve haram yemekle tanınırlar. Şüphesiz Nebi s.a.v mübah yoldan yemiştir. Bir kişi bir varlığa mübah yoldan sahip olursa sakıncası yoktur.

Bir gün Aişe r.a'nın azad edilmiş cariyesi olan Berira'ya et sadaka verilmişti. Tencerede piştiğini gördü ve kendisine getirilmesini söyledi. Kendisine yemek getirildi fakat içinde et yoktu. Bunun üzerine sordu: "Ateşte tencere yok muydu?" "Evet." dediler, "Berira'ya sadaka verilmiş etti ancak siz sadaka yemezsiniz." Nebi s.a.v: "O et Berira'ya sadakadır fakat bize hediyedir." Nebi s.a.v'in sadaka yemesi haram olduğu halde o etten yemiştir. Çünkü bunu sadaka olarak değil de hediye olarak teslim almıştır. Böylece babanızın malından afiyetle yiyiniz, zira günahı babanızadır. Allah onu hidayet etsin. Her kim tövbe ederse Allah tövbesini kabul eder. (El Lika el Şehri 45/16)

Bu karma olan malın hükmü ise şöyledir: İster nakdi olsun ister konut, arsa gibi ayni olsun; size

verilen her şeyi gönül rahatlığıyla alabilirsiniz.

Vefatından sonra size kalan varlıklara bakılır: Şayet miras bıraktığı paranın haksız yere alınmış bir sahibi varsa, para sahibine iade edilir. Şayet sahibi yoksa veya ona ulaşamıyorsanız bu paranın miktarı kadar hayır işlerinde infak edin. Bu, kendi zati varlığı itibarıyla haram olan para içindir. Ancak kazancı haram olan para ise kazanan kişi için haram, size helaldir. Daha önce Şeyh El-Useymin'in sözlerinde de belirtildiği gibi, bu konuda takvalı davranırsanız onu hayırlı amaçlar için kullanabilirsiniz ancak bu sizin için zorunlu değildir.

Şeyhülislam r.h şöyle dedi: Babası tefeci olup kendisine birtakım varlıklar miras kalmış bir çocuğun durumu soruldu. Bu durum bilindiği halde çocuğun miras alması caiz midir, değil midir?

Çocuk, faiz olduğunu bildiği miktarı çıkarır; mümkünse sahiplerine iade eder ya da sadaka olarak verir, gerisi ona haram değildir.

Ancak şüpheli miktar: Bir borcu ödemek veya çocuklarına bakmak için harcaması gerekmiyorsa bu parayı bırakması müstehaptır. Şayet baba, faizli işlemlerle elde etmişse, bazı fıkıh alimlerinin fetva verdiği gibi mirasçı bundan faydalanabilir. Eğer helal ve haram karışıksa ve her birinin miktarı bilinmiyorsa, ikiye bölünür. “Mecmu’ul-Fetevâ” (29/307).

Daimî Komitenin alimleri şunları söyledi:

Bir babanın, çocuklarını haram kazançla büyütmesi caiz değildir ve soruyu soran kişi şunu bilir. Bunda çocukların günahı yoktur, aksine günah babalarındadır.

Evin tamamını hırsızlıkla edilmiş ve mirasçılar evin sahiplerini tanıyorlarsa, sahiplerine iade etmeleri gerekir. Şayet tanımıyorlarsa bu para hayır yollarında; camilerin bakımı için veya fakir ve yoksullara harcanır. Aynı şekilde evin bir kısmı hırsızlık sonucu elde edilmişse, hırsızlık miktarı kadar sahiplerine geri verilir. Aksi halde yukarıda da belirtildiği gibi hayır işlerine harcanması gerekir.

Şeyh Abdul Aziz bin Baz, Şeyh Abdul Razzaq Afifi, Şeyh Abdullah bin Ghadyan, Şeyh Abdullah bin Qaud.

“Daimî Komitenin Fetvaları” (26/332).

En iyisini Allah bilir.